

K e r t o m u s

kaivauksista Laitilan pit. Kodialan kylän Ristenkömpän kalmistossa kesäk. 27 - heinäk. 1 p:nä 1935. Kaivaukseen osallistui ylioppilas V. Maajoki.

Liitteet: 3 karttaa ja 7 valokuvaa (levyt 10112-18).

Virkamatkallani kesäkuussa 1935 näin Honkilahdella Turun lehdistä uutisen, jonka mukaan Laitilan pitäjän Kodialan kylän Lukkalan talon maalta oli löydetty joukko rautakauden aseita. Uutisen johdosta matkustin Kodialaan suorittaakseni löytöpaikan tarkastuksen.

Löydöt oli saatu n.s. Ristenkömpästä, Lukkalan, Ryytsälän ja Raulan talojen maiden yhtymäkohdalla olevasta, Raulan taloon kuuluvasta mäentöyrästä. Paikka on kylästä Lukkalan taloon vievän sivutien varrella, puolimatassa kylästä Lukkalaan, tien vasemmalla puolella. (ks. valokuvia 1-2). Töyräällä oli kaksi kumpumaista kohoumaa (ks. kuvaa 2), joista toinen osoittautui vilejlysröykkiöksi, toinen - jonka kohdalta soranotto oli aloitettu (ks. kuvaa 3) - hautaröykkiöksi. Soranotto oli keskeytetty senjälkeen kun sanomalehdissä mainitut löydöt oli tehty, ja maanviljelijä Mauri Lukkala ilmoittanut asiasta Uuteenkaupunkiin toimittaja Karrakoskelle, joka puolestaan antoi löydöstä tiedon Kansallismuseoon. Löytöesineet sain Lukkalalta haltuuni. Ne ovat Mauri Lukkalan löytämät; miekka, väällinen keihäänkärki, kilvenkupura, rautainen paimensauvaneula ja kaksi veistä, joista toinen hyvin suuri (K M 10074:1-6). Näiden lisäksi oli työmies Helmer Virtanen löytänyt miekan, keihäänkärjen, kilvenkupuran ja kuolaimet, jotka myöskin sain lunastaa Kansallis-

museoon (K M 10074:7-10). Nähtävästi ovat kummankin löytöesineet muodostaneet asehaudan kaluston, - sellaisia nimittäin tavattiin itse kaivauksessakin.

Aikaisempia löytöjä Ristenköpystä ovat K M 3575:1-3 (miekan katkelma, keihäänkärki ja keritsimet^{ja sormus}), jo v:lta 1897, ja Hämeen Museon (Tampere) N:o 1207:29 (keihäänkärki), Mauri Lukkalan löytämä.

Kun Kodialan kl. - Lukkalan välistä tietä yhä korjattiin ja sitävarten jatkuvasti tarvittiin soraa Ristenköpystä, oli paikan tutkiminen välttämätön. Kaivaukseen ryhdyttiin ensin sorakuopan laidalla olevan osittain jo hävitetyn kummun alueella.

Ohuen turvekerroksen - mataraa, tervakukkaa - alta paljastui kalmistokiveys, matala röykkiö, joka alkuaan näyttää olleen melkein neliskulmainen (ks. valok. 4-5), mutta josta puolet jo oli hävitetty. Kiviä oli 1-2, joskus kolmekin kerrosta, alla ja välissä runsaasti mustaa noki- ja hiilipitoista maata. Kulttuurikerroksen vahvuus oli n. 30 - 60 cm. Löydöt (10075:1-97) olivat kivien alla ja väleissä. Ruutu d 3:ssa (ks. karttaa N:o 2) oli ilmeinen tulenpaikka: aina 70 cm:n syvyydelle ulottuvaa kovaa palanutta maata, kiviä ja nokea sekä saviastianpalasia. Laajuudeltaan se oli vain n. $\frac{1}{2}$ m läpimitaten, mutta ulottui noki- ja hiilikerros ohuempana d 4 ruudun alueelle röykkiön laitaan asti. Polttorovion paikaksi alue ehdottomasti on liian pieni, keitto- tai muun pienemmän tulenpidon paikaksi mielestäni sopiva. Mahdollistaahan on, että tähän on kasattu polttorovion jätteitä, mutta sitä vastaan puhuu mielestäni kerroksen kovuus, se oli osittain kangin avulla rikottava.

Röykkiön rakenne ilmenee paraiten kartasta N:o 2 (röykkiö ja sen poikkileikkaus). Siihen on myöskin merkitty tärkeimmät löydöt. Niistä huomattavin on asehauta r. a 1:ssä: miekka, veitsi ja paimensauvaneulan silmän läpi pistetty keihäänkärki vierekkäin ja kilvenkupura niiden päällä (10075:1-5, kartta 3). Asehaudan kaluston muodostavat epäilemättä myöskin yhdessä löydetyt keihään-

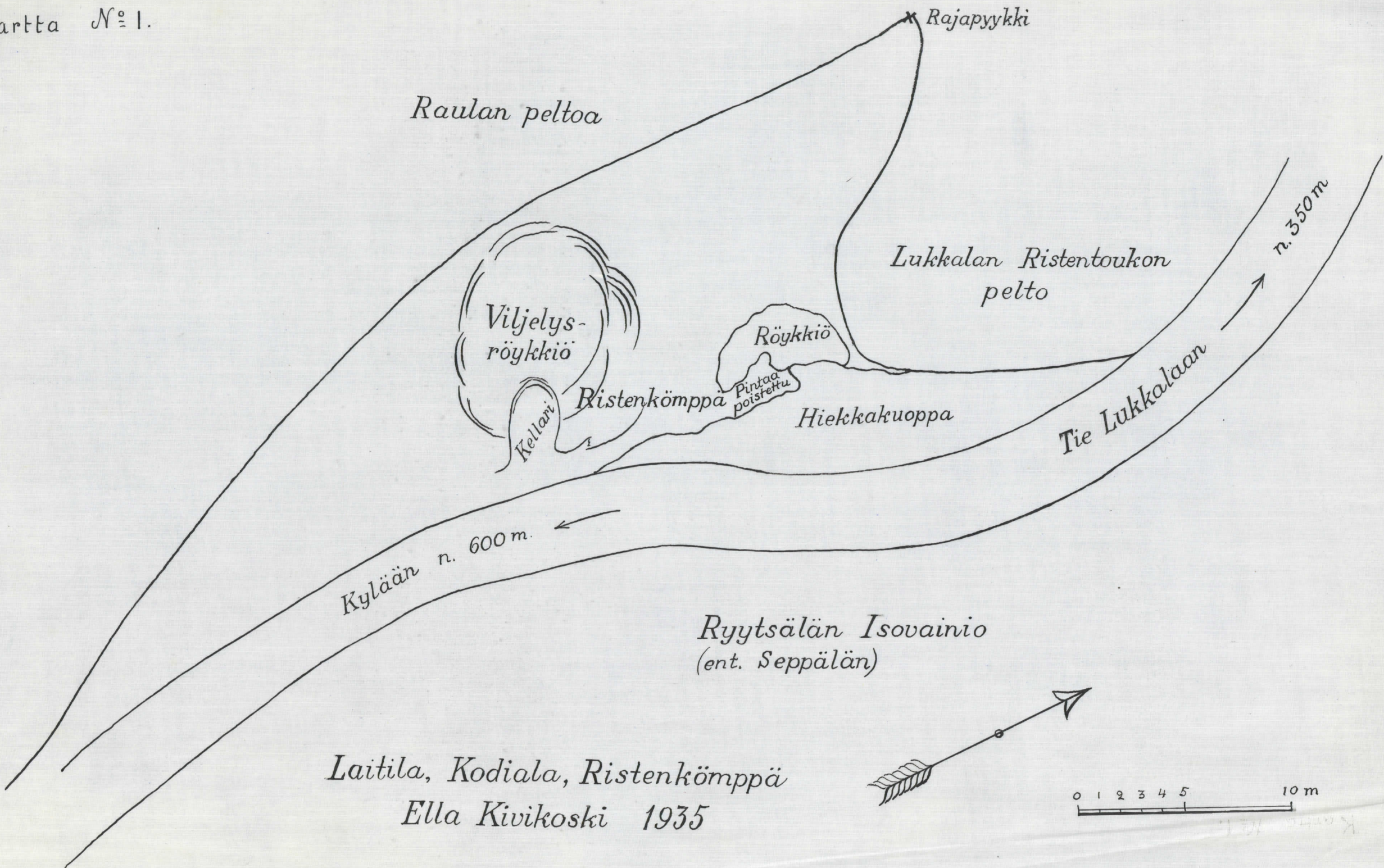
kärki ja suuri veitsi (10075:38, 39), ristikkäin haudassa, r. c 2:ssa ja aivan niiden vieressä oleva pronssirengas 10075:34. - Hauska tietääkseni esim. rautakautinen Suomesta / on r. 2:sta löydetty pieni rautavasara 10075:78/ ja nähtävästi sen kanssa yhteen kuuluva työkalu 10075:76 (samanlaiset ovat kuvattut skandinavisen viikinkiajan haudan kalustona teoksessa Klein, Bilder ur Sveriges historia, kuva sivulla 117). Naisen kalustoa on suhteellisen niukasti; lähinnä on koristeista mainittava ranne- renkaan katkelma 10075:26 (r. b 3:sta), hevosenkenkäsolki 10075:12 (r. b 0), ja pitkä pronssispiraali 10075:40 (c 3:sta). Poltettuja luita saatiin koko röykkiön alueelta, joskin verrattain epätasaisesti jakautuneina. Runsaainten oli luita löytöjen lähetyviltä, mutta myöskin palokuopasta ja sen ympäristössä r. d 3:ssa. Luitten yhteispaino on n. 1,150 gr.

Saviastianpaloja sensijaan oli suhteellisen niukasti. Sitä huomattavampi oli niiden runsaus viereisessä kummussa, joka myöskin tutkittiin. Koeojaa sen läpi kaivettaessa löytyi joitakin saviastian palasia, jonka vuoksi kumpu kauttaaltaan tutkittiin. Se osoittautui kuitenkin viljelysröykkiöksi; pienehköjä, ilmeisesti viereisestä pellostasta ajettuja kiviä sekä löysää maata, todennäköisesti tien leikkausta tehtäessä ja läheisen maakellarin (kartta 1) kaivuussa siihen kasattua. Nokea ja hiiltä ei siinä ollut, ei myöskään poltettuja luita. Saviastianpalat (10075:9⁹²) löydettiin verrattain pinnalta. Ovatko ne peräisin kalmistosta tai mahdollisesti jossakin lähistössä sijainneesta asunnon paikasta on mahdoton sanoa, joka tapauksessa ne röykkiössä - niin lukuisat kuin ovatkin - ovat sekundäärisiä.

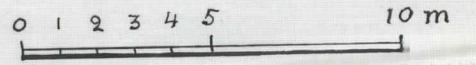
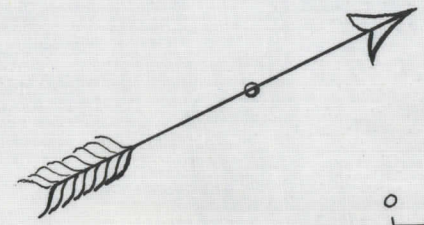
Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1936.

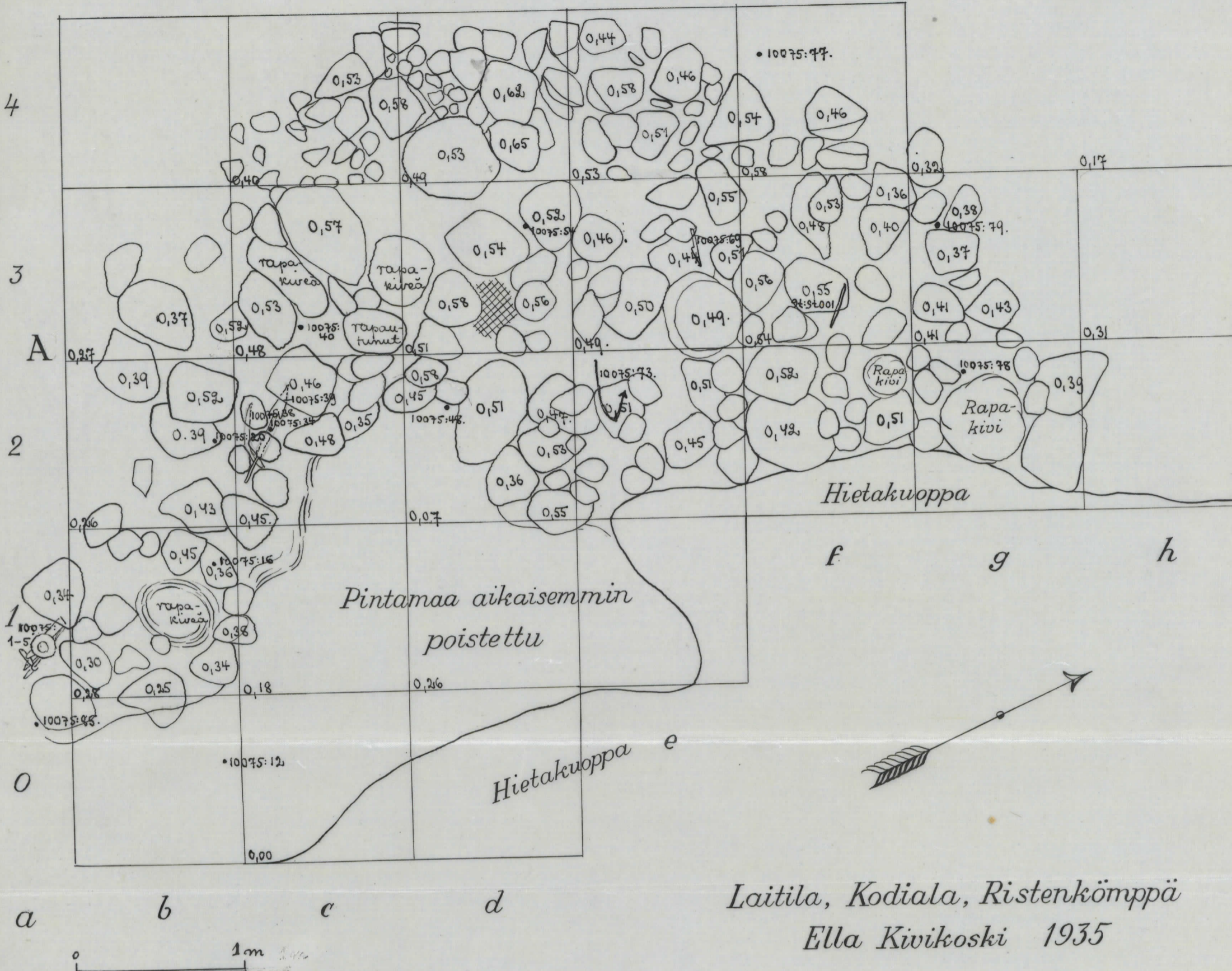
Ella Kivikoski

Kartta N° 1.

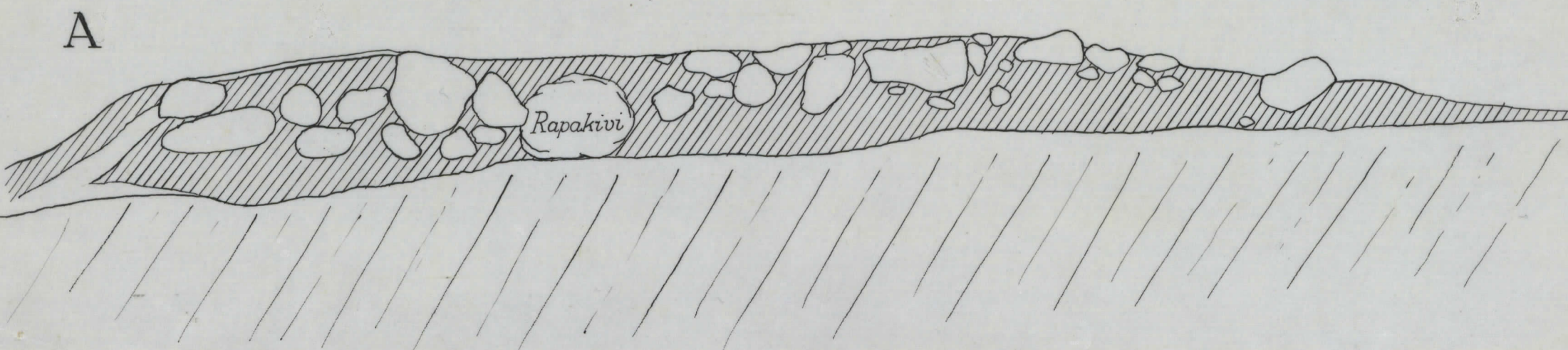
Laitila, Kodiala, Ristentömpä
Ella Kivikoski 1935

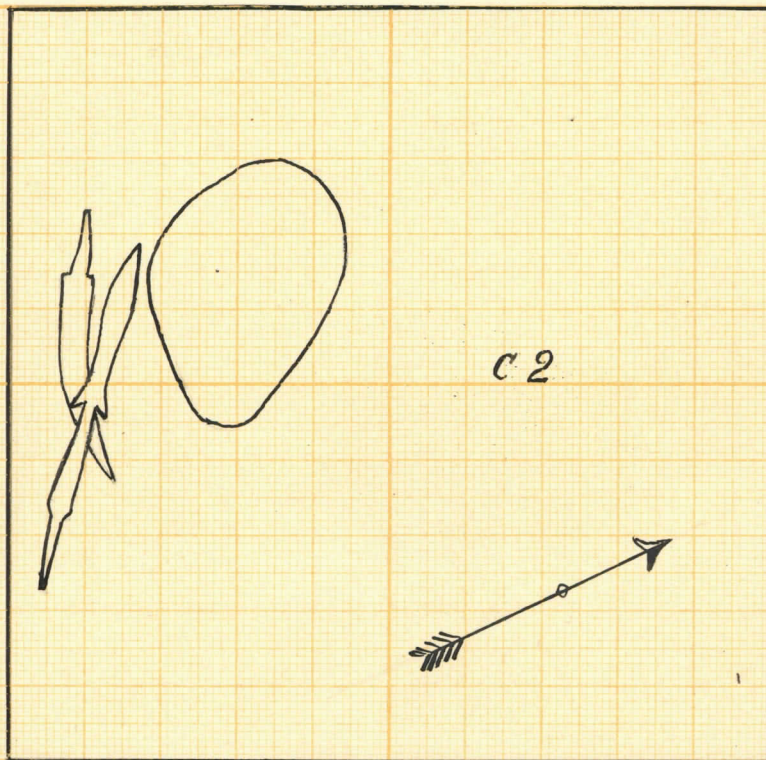

Laitila, Kodiala, Ristenkömpä
 Ella Kivikoski 1935

Poikkileikkaus linjalta AB

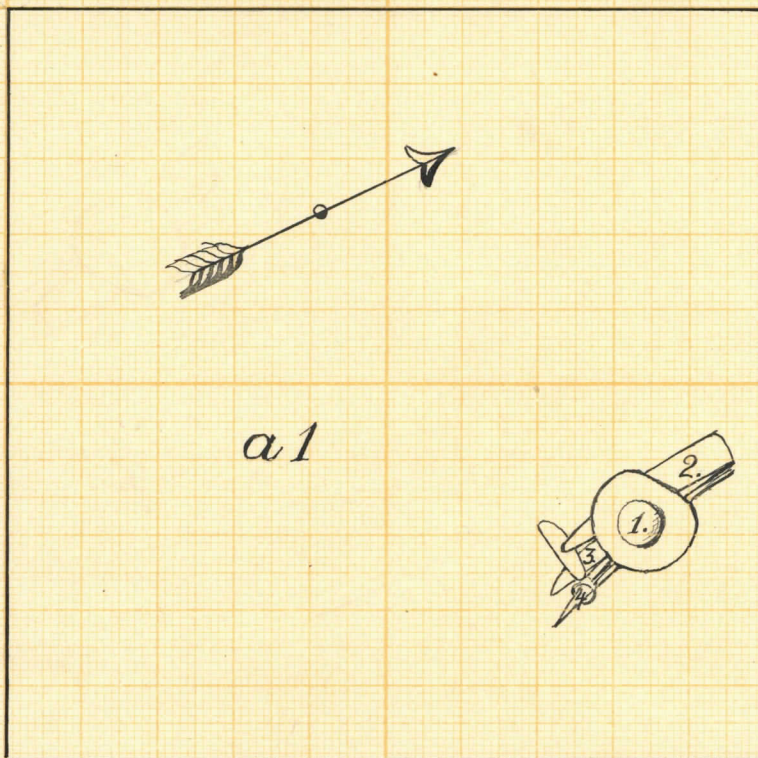
Kaitala, Kodiala
Pistepöytä
E. Kivikari 1935

Asehauta Ruutu C 2:ssa
Keihäs ja veitsi
Korkeus 1,61

Ruutu G 1:n aselöytö.

Päällä kilvenkupura (1.)
Alla 3-kerroin taivutettu
(katkennut) miekka (2.)
veitsi (3)
keihäänkärki (4) kärki
pist. rautaneulan läpi

Laitila, Kodiala,
Ristenkömpä.

1. Ristenkömpä NW:stä päin. Miehen rökkiötä
kaivamassa. Taustalla Kodialan kylää
Levy 10112.

2. Ristenkömpä S:stä päin. Täempi kum-
pu hautaröykkiö. Levy 10113.

3. Santakuopan reuna rökkiön koh-
dalla ennen kaivautta. Levy 10114.

Laitila, Kodiala,
Ristenkömpä.

4. Röykkiö paljastettuna ja (oikealla)
kaivettuna AB linjaan (ks. karttaa 2).
Valokuva SSW:stä päin. Levy 10116.

5. Röykkiö paljastettuna. Valokuva
SSW:stä päin. Levy 10115.

6. Rönkäkiö paljastettuna. Valokuva
NNO:sta. Levy 10117.

7. Asehauta r. C 2: ssa
10075: 38, 39. Levy 10118.